

Prosiect Ymchwil Ymholiadau Dysgu Proffesiynol Llywodraeth Cymru

Adroddiad chwarterol – Cylch 2: Crynodeb

Prifysgol Bangor Prifysgol Metropolitan Caerdydd Prifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant

Mai 2019

1. Ffocws ymholiad

1.1 Comisiynwyd Prifysgol Bangor (PB), Prifysgol Metropolitan Caerdydd (PMC) a Phrifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant (PCYDDS) gan Lywodraeth Cymru yn haf 2018 i oruchwylio cyfres o ymholiadau proffesiynol gydag Ysgolion Arloesi Dysgu Proffesiynol. Mae pob prifysgol yn gyfrifol am weithio gyda'i Meysydd Dysgu a Phrofiad cysylltiedig ei hun, fel a ganlyn:

PB: Ieithoedd, Llythrennedd a Chyfathrebu; Gwyddoniaeth a Thechnoleg.

PMC: Celfyddydau Mynegiannol; Iechyd a Lles.

PCYDDS: Mathemateg a Rhifedd; Dyniaethau.

1.2 Lansiodd Cylch 1 ar 5 Tachwedd 2018, a daeth i ben ar 3 Rhagfyr 2018. Roedd gan bob prifysgol ddull ychydig yn fwy cynnil o gytuno ar ffocws yr ymholiad, methodolegau arfaethedig a chymorth dilynol. Cofnodwyd canfyddiadau'r Cylch hwn mewn adroddiad cryno a gyflwynwyd i Lywodraeth Cymru i'w ystyried ar 20 Rhagfyr, 2018.

1.3 Lansiodd Cylch 2 ar 7 Ionawr 2019, a daeth i ben ar 1 Ebrill 2019. Er bod yna ymwybyddiaeth o'r canfyddiadau sy'n codi o Gylch 1, bydd yr adroddiad hwn yn canolbwyntio'n bennaf ar ganlyniadau Cylch 2.

1.4 Gwahoddwyd ysgolion a oedd yn gweithio gyda PB i ddewis eu ffocws ymholi eu hunain, yn seiliedig ar eu hanghenion a'u cyd-destun unigol, o restr a ddrafftiodd gan Lywodraeth Cymru. Roedd y themâu cyffredin y cytunwyd arnynt yn cynnwys:

- Cynllunio ar gyfer cwricwlwm a yrrir gan ddiben
- Addysgeg a sut mae dysgu'n gweithio
- Dysgu ar sail prosiectau
- Y goblygiadau o ran arwain a rheoli

- 1.5 Roedd ysgolion a oedd yn gysylltiedig â PMC yn canolbwyntio ar y pwnc o 'Lunio cwricwlwm ' yng Nghylch 2 y broses ymholi. Seiliwyd yr ymholiad ar y dybiaeth y bydd y cwricwlwm newydd yn golygu symud oddi wrth ragnodi o'r brig i lawr, gan roi llawer iawn o annibyniaeth i ysgolion (sybsidiaredd) wrth ddatblygu cwricwlwm sy'n gweddu i'w cyd-destun a'u hanghenion lleol.
- 1.6 Cytunodd PCYDDS ag ysgolion y byddai themâu'r ymholiad trosfwaol, sef 'Cynllunio ar gyfer cwricwlwm a yrrir gan ddiben' ac 'Addysgeg a sut mae dysgu'n gweithio', yn aros yr un fath ar gyfer Cylch 2 ag oedden nhw yng Nghylch 1. Penderfynwyd ar hyn ar y sail y byddai Cylch 2 yn rhoi cyfle i ysgolion ddyfnhau eu hymholiadau, ac y gallai gwro o themâu cytunedig mor gynnar yn y broses ddysgu broffesiynol gael effaith a fyddai'n ansefydlogi.

2. Strategaeth ymgysylltu

- 2.1 Cynhaliwyd tair sesiwn ymgysylltu wyneb yn wyneb gydag ysgolion ac fe'u hwyluswyd gan brifysgolion a oedd yn ymwneud â Chylch 2. Cynhaliwyd y cyntaf ar Rhagfyr 12, 2018, yng Ngwesty'r Elephant and Castle yn y Drenewydd, Powys. Cynhaliwyd yr ail yn Stadiwm Liberty yn Abertawe, ar 19 Chwefror 2019. Cynhaliwyd y drydedd sesiwn a'r olaf yng Ngwesty St George yn Llandudno, Conwy ar Ebrill 9, 2019.
- 2.2 Y tu allan i'r sesiynau cyswllt hyn, mae prifysgolion wedi ymgysylltu ag ysgolion gan ddefnyddio Microsoft Teams (sgwrsio a rhannu ffeiliau), drwy ohebiaeth e-bost, trafodaethau dros y ffôn, a thrwy'r consortia addysg rhanbarthol.
- 2.3 Mae'r prifysgolion wedi bod mewn cysylltiad rheolaidd â Llywodraeth Cymru (cynhadledd fideo/e-bost/dros y ffôn/cyfarfodydd wyneb yn wyneb) ynghylch rheoli'r prosiect a chyfrifoldebau cytundebol eraill. Yn ogystal, mae pob prifysgol wedi bod mewn deialog barhaus gyda chydweithwyr o brifysgolion partner.
- 2.4 Cynhaliodd Ysgolion Arloesi sy'n gysylltiedig â dwy brifysgol drafodaethau gydag uwch arweinwyr ac arweinwyr canol yn eu hysgolion eu hunain a chwblhau adroddiadau/ffurflenni, a ddrafftwyd gan brifysgolion, a'u dychwelyd i'w dadansoddi drwy blatfformau rhannu ar-lein. Roedd pob prifysgol yn annog cydweithio â chlystyrau ehangach o ysgolion, yn unol â chyfarwyddyd Llywodraeth Cymru. Cytunodd PMC a'i hysgolion y byddai gweithgarwch cysylltiedig yn cysylltu â thri math gwahanol o glwstwr, sef: clystyrau cynradd, clystyrau traws-gyfnod a chlystyrau uwchradd.
- 2.5 Yn gynyddol, mae'r prifysgolion wedi bod mewn cysylltiad â'u consortiwm addysg rhanbarthol yn eu hardaloedd, a'r consortia yn fwy cyffredinol. Mae sgyrsiau wedi cynnwys gwerthuso cynnydd eang ymholiadau a wnaed gan

Ysgolion Arloesi a chyfleu disgwyliadau o ran ymwneud â'r prosiect fel y'i deallir ar hyn o bryd gan gomisiynwyr a rhanddeiliaid.

3. Crynodeb o oblygiadau dysgu proffesiynol (cyffredinol/yn benodol i'r Maes Dysgu a Phrofiad)

3.1 Mae'n her gwahanu goblygiadau dysgu proffesiynol cyffredinol a rhai sy'n benodol i'r Maes Dysgu a Phrofiad ar ôl dim ond dau gylch ymholi. Fodd bynnag, mae rhai arsylwadau cynnar yn codi sy'n haeddu ystyriaeth.

3.2 Ceir sylw cyffredin yn ymwneud â'r diffyg ymhlith ysgolion a staff o ran bod yn barod ar gyfer y cwricwlwm newydd, ac ar gyfer cymryd rhan yn y math hwn o waith ymholi. Er enghraifft, awgrymwyd bod athrawon iau sydd newydd gymhwyso wedi bod yn fwy tebygol o groesawu'r newidiadau hyn nag athrawon hŷn, mwy profiadol. Mae'n dod yn fwyfwy amlwg y bydd angen newid meddylfryd a diwylliant wrth fabwysiadu'r agenda ddiwygio bresennol.

Mae ysgolion wedi awgrymu y bydd angen dysgu proffesiynol helaeth fel bod athrawon a staff cymorth yn meddu ar y wybodaeth briodol i addysgu eu priod feysydd dysgu a phrofiad, ac i ymgymryd â'r cynllunio a'r paratoi sydd ei hangen i wneud y cwricwlwm newydd yn addas i anghenion a chyd-destun ysgolion unigol. Roedd y sylwadau cysylltiedig gan yr ysgolion yn cynnwys:

'Yn ddi-ddorol... roedd llawer o ymarferwyr y Cyfnod Sylfaen o'r farn eu bod eisoes yn defnyddio dull dysgu trwy brofiad o weithio ar draws pob maes o'u haddysgu a dysgu. Fodd bynnag, er nad yw hyn yn destun dadl, yr hyn na ddylid ei ddiystyru yng ngoleuni'r cwricwlwm newydd fel y cyfryw yw bod angen i staff fyfyrion ar eu hymarfer ar lefel ddofn, gan ddadansoddi'r addysgeg ymhellach er mwyn sicrhau nad ydynt yn trosglwyddo'r hyn maen nhw eisoes wedi'i wneud neu'n ei wneud ar hyn o bryd i'r cwricwlwm newydd, heb ystyried yr angen i newid a dysgu.'

'Angen meithrin hyder y staff a rhoi cyfle iddynt dreialu syniadau newydd heb ofni 'methu'. Symud i ffwrdd o ddysgu pwnc a chynllunio yn llawer mwy creadigol. Mae hyfforddiant yn allweddol i fagu hyder staff mewn meysydd penodol.'

'Bydd yn rhaid i ni uwchsgilio ein staff er mwyn darparu'r cwricwlwm newydd hwn a chynorthwyo staff gyda'r newid mewn meddylfryd i symud i ffwrdd oddi wrth "Rwy'n athro/athrawes TG a dyna'r cyfan rwy'n ei addysgu".'

'Mae'r wybodaeth a'r sgiliau sydd eu hangen y tu allan i'r hyn a ddysgir fel arfer pan fyddwch yn cymhwyso i fod yn athro/athrawes. Dwi'n meddwl y bydd hyn y tu allan i'r ffiniau y mae rhai staff yn teimlo'n gyffyrddus ynddyn nhw, yn enwedig wrth feddwl am addysg rhyw a chydberthynas.'

3.3 Adroddodd PCYDDS fod angen i ysgolion sy'n cymryd rhan mewn ymholiad gweithredol roi ystyriaeth ofalus i gyfranogi a materion sy'n ymwneud â chydsynio. Cafodd hyn ei awgrymu mewn nifer o adroddiadau. Awgrymwyd y bydd angen i ysgolion sy'n cymryd rhan yn rheolaidd mewn ymholiadau

gweithredol gael cyngor mewn systemau gweithredu a fyddai'n galluogi'r broses hon i fod yn llawer symlach, tra'n dal i fod yn foesebol gadarn.

- 3.4 Awgrymwyd y bydd angen i ysgolion gael gwybodaeth a dealltwriaeth ddyfnach o lenyddiaeth ymchwil sy'n bodoli ac, yn wir, ble a sut i gael gafael arni. Mae canfyddiad ymysg rhai ar hyn o bryd nad yw ymchwil academaidd, a adolygir gan gymheiriaid ac erthyglau cysylltiedig yn cael eu cyfeirio'n ddigonol at athrawon sydd â diddordeb mewn maes/maes pwnc penodol. Mae cael amser i ymgysylltu'n ystyrlon ag ymchwil cydnabyddedig hefyd yn her.
- 3.5 Nodwyd ar fwy nag un achlysur na fyddai o angenrheidrwydd yn bosibl trosglwyddo arfer da mewn ysgolion cynradd i ysgolion uwchradd, ac i'r gwrthwyneb. Ymhlith y rhesymau a nodwyd am hyn roedd y gwahaniaeth yn nifer y staff addysgu, maint dosbarthiadau, adnoddau, a'r gofod dysgu oedd ar gael. Bydd angen ystyried hyn a'i archwilio ymhellach wrth i weithlu addysg dysgu proffesiynol Cymru ddatblygu.
- 3.6 Mae ysgolion wedi nodi angen am hyfforddiant i sicrhau bod gweledigaeth a dealltwriaeth glir, unedig a sefydledig o bedwar diben y cwricwlwm a'r 12 egwyddor addysgebol gyda rhai yn ei ystyried yn ganolog i Gwricwlwm newydd Cymru.
- 3.7 Roedd mwyafrif llethol y cyfranogwyr o'r farn bod y staff a oedd yn ymwneud â'r broses ymholi gweithredol wedi bod yn frwd dros y gwaith ac wedi ymroi iddo. Yn yr un modd, adroddodd pob un o'r tair prifysgol hyder cynyddol yr ysgolion yn y broses ymholi proffesiynol, er bod yr hyder hwn wedi cymryd amser i'w feithrin. Mae'n ymddangos bod ansawdd a safon pob cam o'r broses ymchwil wedi gwella ym mwyafrif yr ysgolion ar draws yr holl feysydd dysgu a phrofiad.

4 Golwg gyffredinol ar addysgegau neilltuol newydd

- 4.1 Yn gyffredinol, ychydig iawn a fu i'w adrodd ynglŷn ag addysgegau neilltuol sy'n gysylltiedig â'r meysydd dysgu a phrofiad o ystyried bod y prosiect ymholi gweithredol yn ei ddyddiau cynnar. Roedd dogfennau a oedd yn deillio o ddatblygu'r cwricwlwm, am gyfnod Cylch 2, wedi'u darparu ar ffurf drafft yn unig ac ni roddwyd digon o amser i ysgolion – na chyfarwyddyd clir – i ddechrau herio dulliau addysgebol presennol.
- 4.2 Fodd bynnag, mae nifer o themâu yn deillio o ymholiadau yng Nghylchoedd 1 a 2 a fydd yn debygol o effeithio ar ymarfer addysgeg. Mae'r rhai sy'n ymwneud yn benodol â Mathemateg a Rhifedd yn cynnwys y canlynol:
 - Roedd staff mewn sawl ysgol yn gweld bod yr iaith o fewn y cwricwlwm Mathemateg a Rhifedd yn anodd ei deall, ac felly'n amlygu'r angen am enghreifftio ac egluro termau penodol;

- Nododd nifer o ysgolion y byddai angen cymorth er mwyn i ysgolion gynllunio ar gyfer cynnydd rhwng camau cynnydd;
- Yn gyffredinol, ymddengys fod ysgolion yn cydnabod y gall y cwricwlwm Mathemateg a Rhifedd newydd roi mwy o ryddid i ddatblygu dyfnder dealltwriaeth, ond roedd rhai'n pryderu y byddai mesurau atebolrwydd, yn eu ffurf bresennol, yn effeithio ar hyn;
- Mae 'Hyfedreddau' yr Egwyddorion Cynnydd wedi'u nodi'n aml fel meysydd lle mae angen dysgu proffesiynol ychwanegol. Archwiliodd grŵp o bum ysgol a oedd yn gysylltiedig â maes dysgu a phrofiad Mathemateg a Rhifedd y rhain fel ffocws cynllunio yn ystod Cylch 2, gyda chanlyniadau diddorol. Archwiliodd ysgolion eraill strategaethau a allai ymwneud â hyfedreddau penodol. Awgrymodd llawer o ysgolion y gallai'r rhain, gyda dysgu proffesiynol, fod yn sail ar gyfer datblygiad addysgeg mewn Mathemateg a Rhifedd;
- Archwiliodd sawl ysgol y cynllunio ar gyfer y pedwar diben, gyda'r rhan fwyaf ohonynt yn mabwysiadu dull thematig ar y cyfan. Mabwysiadodd un grŵp o ysgolion ddull dysgu trwy brofiad penodol dan arweiniad disgyblion ar ddiwedd thema'r tymor. Roedd yr ysgolion yn adrodd yn gadarnhaol ar brofiadau dysgwyr yn gyffredinol. Roedd ystyriaethau megis gweithio adrannol, cynwysoldeb, a rheoli a logisteg tasgau ar draws meysydd dysgu a phrofiad yn codi gydag ysgolion uwchradd. Cafodd ystyriaethau megis y math o thema, a mynegiant rôl yr ymarferwr fel hwylusydd mewn tasgau arbrol, eu codi gan ysgolion cynradd. Amlygwyd materion ehangach fel asesu wrth weithredu dulliau o'r fath hefyd.

Mae'r rhai sy'n ymwneud â'r Dyniaethau yn cynnwys y canlynol:

- Modelau ar gyfer creu cwricwlwm rhyngddisgyblaethol yn y Dyniaethau, tra'n cynnal cyfanrwydd y disgyblaethau. Mater oedd yn codi droeon oedd defnyddio staff ag arbenigedd pwnc penodol i addysgu elfennau penodol o uned waith a'r tensiynau sy'n gynhenid rhwng gwahanol fodolau;
- Pwysigrwydd cynllunio ar draws cyfnodau, a dyfnhau dealltwriaeth o addysgu'r Dyniaethau, yn enwedig rhwng athrawon Cyfnod Allweddol 2 a Chyfnod Allweddol 3;
- Y berthynas rhwng y pedwar diben a'r datganiadau 'Beth sy'n Bwysig' ar gyfer y Dyniaethau wrth gynllunio'r cwricwlwm ar lefel ysgol;
- Dywedodd nifer o ysgolion nad oedd asesu gwaith wedi'i archwilio eto ac roedd hyn yn rhywbeth y gallent ei archwilio yn y flwyddyn academaidd 2019-20. Yn anecdotiaidd, mae'n ymddangos bod cryn dipyn o ansicrwydd yn parhau yn y newidiadau allweddol rhwng y system asesu gyfredol a'r hyn a gynigir ar gyfer 2022;
- Mae'r drefn atebolrwydd yn parhau i fod yn destun pryder i ysgolion, o ran y rhyddid i arloesi a threialu dulliau newydd yn y tymor byr, ac o ran canlyniadau negyddol anfwriadol ar y system y tu hwnt i 2022.

Mae'r rhai sy'n ymwneud â Gwyddoniaeth a Thechnoleg yn cynnwys y canlynol:

- Roedd un Ysgol Arloesi Dysgu Proffesiynol yn cydnabod pwysigrwydd sut i nodi cyfleoedd dysgu mewn Gwyddoniaeth a Thechnoleg sy'n galluogi dysgwyr i fod yn 'Gyfranwyr Mentrus a Chreadigol'. Gwnaeth yr ysgol dan sylw'r argymhellion canlynol:
 - i. *'Mae angen i ysgolion ddarparu rhagor o gyfleoedd i ddysgwyr gael rolau mewn timau h.y. wrth gynnal ymchwiliadau neu brosiectau grŵp a chymryd risgiau pwyllog;*
 - ii. *Hyfforddiant ychwanegol/offer digidol/adnoddau i'w darparu i alluogi ysgolion i ddefnyddio cyfryngau i fynegi syniadau ac emosiynau;*
 - iii. *Mae angen cefnogi ysgolion ymhellach er mwyn creu cysylltiadau â chwmnïau/busnesau lleol er mwyn hyrwyddo pwysigrwydd y ffaith bod dysgwyr yn rhoi o'u hegni a'u sgiliau fel y bydd pobl eraill yn elwa a'u bod yn barod i chwarae rhan lawn yn eu bywyd a'u gwaith;*
 - iv. *Adnoddau/cymorth i ysgolion i helpu i gynhyrchu syniadau ar gyfer gweithgareddau a fydd yn rhoi cyfleoedd i ddysgwyr roi o'u hegni a'u sgiliau fel y bydd pobl eraill yn elwa ac yn barod i chwarae rhan lawn yn eu bywyd a'u gwaith'.*

5. Argymhellion allweddol

- 5.1 Mae'n dod yn amlwg y bydd ar staff addysgu angen sgiliau newydd yn ymwneud ag ymchwil a/neu gyflwyniad i fathau o ymholi gweithredol i'w cefnogi i ddeall a chyflwyno'r cwricwlwm cenedlaethol sy'n datblygu. Mae'n bwysig nodi'r amrywioldeb eang rhwng ysgolion yn hyn o beth, a rhaid ystyried y ffaith y bydd ysgolion yn dechrau o leoedd gwahanol iawn. Buddsoddwyd cryn dipyn o amser ac egni i ddod â phob ysgol i fyny i lefel lle gall pob un gymryd rhan ystyrlon yn y broses ymholi gweithredol. Caiff yr her hon ei dwysau wrth i'r broses o ymholi proffesiynol gynyddu, a rhaid i ni gofio'r newid meddylfryd sydd ei angen i ddatblygu athrawon fel ymholwyr proffesiynol.
- 5.2 Bydd angen ystyried cyfleoedd i'r gweithlu addysg gael eu huwchsgilio mewn agweddau amrywiol ar ymholi gweithredol wrth gynllunio ar gyfer y dyfodol. Fel cam cyntaf, mae'n bosibl y bydd Llywodraeth Cymru o blaid ystyried llunio canllawiau a deunyddiau hygyrch i gynorthwyo athrawon wrth iddynt gymryd rhan mewn ymholi gweithredol. Ar hyn o bryd, ymddengys nad oes storfa gydnabyddedig ar gyfer y math hwn o weithgarwch ar gael i ysgolion yng Nghymru.
- 5.3 Argymhellodd nifer o Ysgolion Arloesi Dysgu Proffesiynol y dylid annog ysgolion uwchradd i ymweld ag ysgolion cynradd partner fel y bo'n briodol er mwyn arsylwi ar strategaethau a ddefnyddir i gael cipolwg ar sut i feithrin sgiliau annibyniaeth a gwydnwch disgyblion. Mae hyn yn adeiladu ar arsylwad mwy cyffredinol sy'n ymwneud â'r angen am addysgeg gyffredin ar draws cyfnodau, wedi'i saernio gan gydweithwyr cynradd ac uwchradd.
- 5.4 Mae ysgolion sy'n ymgymryd ag ymholiadau dysgu fel prosiect wedi argymhell yr angen am synergeddau gwell rhwng cynllunio, deilliannau ac arbenigeddau

mewn ysgolion, er eu bod yn dal heb benderfynu a ellid cynyddu hyn yn raddol i flynyddoedd uwch mewn addysg.

- 5.5 Roedd un Ysgol Arloesi Dysgu Proffesiynol wedi cyfleu materion penodol yn ymwneud â darparu adnoddau ar gyfer offer 'penodol ar gyfer meysydd dysgu a phrofiad', nifer o ffactorau yn ymwneud â'r asesiadau a systemau adrodd i rieni o fewn y cwricwlwm newydd ar gyfer 2022, a'r mathau o ddysgu proffesiynol athrawon i'w treialu/gweithredu a'u gwerthuso'n gadarn; yn ogystal, mae'r mapio cyffredinol sydd ei angen ar gyfer ysgolion uwchradd gydag ystyriaethau amserlennu a allai fod yn werth eu hystyried ymhellach wrth i'r cwricwlwm newydd ddatblygu.
- 5.6 Dywedodd o leiaf un brifysgol fod ysgolion wedi croesawu'r cyfle i gymryd rhan mewn gwahanol ffurfiau o ymholi proffesiynol sy'n gweddu orau i anghenion eu hysgolion a'u cyd-destunau eu hunain. Mae hyn wedi golygu bod y dull o ymholi proffesiynol wedi amrywio, er bod staff y brifysgol wedi egluro bod gwahaniaethu i'w groesawu ac na ddylid tanbrizio ymgysylltiad proffesiynol â'r broses ymholi gweithredol.
- 5.7 Awgrymodd PCYDDS y dylid ystyried blwyddyn gyntaf y prosiect fel blwyddyn beilot, lle y cyflwynwyd ysgolion i'r theori, y cysyniad a'r strwythur sy'n sail i ymholiad proffesiynol effeithiol dan arweiniad athrawon. Mae'r brifysgol yn fodlon y bydd y gwaith cychwynnol hwn yn datblygu hyder a sgiliau ymarferwyr i ddod yn ymholwyr proffesiynol, a thrwy hynny eu paratoi ar gyfer ymchwil dyfnach, mwy ystyrlon yn agos at yr ymarfer yn 2019-20.
- 5.8 Mae'r pwyslais mae ysgolion yn ei roi ar yr amser a'r gefnogaeth y bydd eu hangen i ddatblygu cwricwla sy'n addas i'w hanghenion a'u cyd-destun yn awgrymu y bydd angen dechrau rhaglen newid genedlaethol fawr o fis Medi 2019 os yw'r cwricwlwm i gael ei weithredu'n llwyddiannus rhwng 2022 a 2026.
- 5.9 Er bod pwysigrwydd y broses reoli hon yn cael ei gydnabod yn llawn, mae cydnabyddiaeth sydd hyd yn oed yn gryfach y bydd gweithredu'r cwricwlwm yn llwyddiannus yn dibynnu yn y pen draw ar y dysgu proffesiynol a ddarperir i athrawon a staff cymorth. Ni ellir tanbrizio graddfa ac ansawdd y ddarpariaeth sydd ei hangen.
- 5.10 Dylai rôl ar wahân rhannau allweddol o system addysg Cymru, yn enwedig y consortia addysg rhanbarthol, awdurdodau lleol a'r system addysg uwch, wrth gefnogi ysgolion i ymgymryd â'r newid hwn o ran rheoli a datblygu dysgu proffesiynol gael ei egluro a'i weithredu.
- 5.11 Mae angen llawer mwy o eglurder o ran dyfodol asesu, atebolrwydd a chymwysterau, os yw'r amgylchedd iawn i gael ei greu ar gyfer y datblygiadau rheoli newid a dysgu proffesiynol sydd eu hangen. Mae'r rhain yn alluogwyr allweddol ac ni ddylid eu gohirio tan yn ddiweddarach yn y broses.

- 5.12 Bydd angen cydgysylltu'r rôl y gall asiantaethau allanol ei chwarae i gefnogi'r cwricwlwm lleol mewn modd cenedlaethol/rhanbarthol, er mwyn sicrhau y manteisir i'r eithaf ar brofiadau dysgu a chyfoethog dilys i ddisgyblion.
- 5.13 Mae potensial enfawr o ran y cwricwlwm newydd ar gyfer cryfhau ymgysylltiad teuluoedd a'r gymuned ag ysgolion, ond mae angen goresgyn heriau sylweddol os yw hyn i gael ei wireddu.

6. Ystyriaethau/pryderon

- 6.1 Mae effaith y system atebolrwydd bresennol lle mae llawer yn y fantol yn thema sy'n codi dro ar ôl tro ac fe'i codwyd fel mater o bwys. Adroddodd nifer o ysgolion am effaith tagu mecanweithiau atebolrwydd ar greadigrwydd ac arloesedd. Nododd ysgolion bwysau yn ymwneud â deilliannau TGAU, Estyn a Chategoreiddio Ysgolion Cenedlaethol fel rhai oedd yn effeithio ar ymgysylltiad staff mewn ymholi proffesiynol, gydag arweinwyr ysgol yn ymwybodol o'r ffactorau allanol sy'n gyrru ymarfer yn yr ystafell ddosbarth.
- 6.2 Yn yr un modd, roedd rhai Ysgolion Arloesi Dysgu Proffesiynol yn teimlo bod y gofyniad asesu allanol ar hyn o bryd yn amwys, yn enwedig mewn perthynas â disgwyliadau ar lefel TGAU.
- 6.3 Nododd ysgolion bwysigrwydd ariannu ar gyfer effeithiolrwydd a chynaliadwyedd ymholi proffesiynol, gydag athrawon angen yr amser a'r lle i ymgysylltu'n bwrpasol mewn gweithgareddau cysylltiedig. Roedd peth pryder y byddai ysgolion, heb chwistrelliad o arian ychwanegol i ryddhau staff yr ysgol i ddatblygu fel ymholwyr proffesiynol, yn ei chael hi'n anodd ymgysylltu'n ystyrlon ag arferion ymchwil. Adroddwyd hefyd fod ysgolion yn ei chael hi'n fwy anodd ymgysylltu ar adegau penodol o'r flwyddyn, e.e. yn ystod Profion Darllen a Rhifedd Cenedlaethol ac arholiadau TGAU/safon Uwch.
- 6.4 Adroddodd rhai ysgolion eu bod wedi elwa o fod wedi cymryd rhan yn y gwaith Camau ar ddatblygu'r cwricwlwm gyda chynrychiolwyr o Brifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant a Phrifysgol Glasgow. Mae eu cyfranogiad fel Arloeswyr y Cwricwlwm wedi sicrhau bod staff yn yr ysgolion hynny wedi bod yn fwy cyfarwydd â'r dogfennau cwricwlwm diweddaraf a'u bod, felly, wedi canfod bod yr ymgysylltu cychwynnol ag ymholiadau proffesiynol yn haws. Yn yr un modd, nododd nifer o ysgolion yr heriau sy'n gysylltiedig â pheidio â bod yn rhan o ddatblygu'r cwricwlwm cyn dechrau ar ymholiad proffesiynol. Ymddengys fod yr ysgolion hyn gryn dipyn ar ei hôl hi o ran eu dealltwriaeth ac felly rhaid ystyried y gwahanol lefelau o ymgysylltu â'r drafodaeth ar ddiwygio'r cwricwlwm. Un pryder cyffredinol a fynegwyd ac a enghreifftir gan Ysgolion Arloesi Dysgu Proffesiynol yw'r angen i bob ysgol gael ei chynnwys a chael gwybodaeth lawn am y cwricwlwm newydd i Gymru.
- 6.5 Nododd rhai ysgolion broblemau wrth geisio gweithio ar draws clystyrau. Nodwyd bod cydweithio effeithiol yn dibynnu ar ymgysylltiad cadarnhaol ysgolion unigol. Mae rhai arloeswyr dysgu proffesiynol wedi'i chael hi'n anodd cymryd rhan mewn gweithgarwch clwstwr gan nad yw cydweithwyr mewn

ysgolion eraill wedi bod mewn sefyllfa i gymryd rhan. Mae ffactorau sy'n effeithio ar gyfranogiad wedi cynnwys monitro/arolygu gan Estyn, ymrwymiad i gonsortia addysg rhanbarthol, absenoldeb staff, a newidiadau o ran arweinyddiaeth personél/ysgol. Mae'r ffactorau hyn, mewn rhai achosion, wedi llesteirio'r arfer o ledaenu arferion sy'n ymwneud ag ymholi proffesiynol a dylid eu hystyried yn briodol wrth symud ymlaen. Yn yr un modd, mae ysgolion wedi nodi'r heriau sy'n gysylltiedig ag ymgysylltu â phartneriaid 'newydd', a'r amser a'r egni sydd ei angen i ddeall lleoliadau ei gilydd. Ystyriwyd bod meithrin perthynas ac ymddiriedaeth yn hanfodol i ddatblygiad llwyddiannus y prosiect hwn.

6.6 Codwyd pwysigrwydd arweinyddiaeth gref o ran llywio ffordd drwy newidiadau sydd i ddod gan ysgolion, a oedd yn ymwybodol bod y graddau y caniateir i athrawon ymgysylltu â hyn a phrosiectau cysylltiedig yn dibynnu'n helaeth ar arweinyddiaeth ysgolion a gallu arweinwyr ysgolion i ddarparu cyfleoedd i staff gymryd rhan mewn gweithgaredd dysgu proffesiynol.

6.7 Mae ansawdd sgiliau dadansoddol ac ysgrifennu adroddiadau o fewn ysgolion yn amrywio'n fawr. Mae pob prifysgol wedi mynegi diddordeb mewn cefnogi datblygiad yn y maes hwn mewn sesiynau ymgysylltu yn y dyfodol.

7. Ffocws a awgrymir ar gyfer y cylch ymholi nesaf

7.1 Ar gyfer PMC a'i hysgolion, bydd y trydydd cylch ymholi yn canolbwyntio ar y goblygiadau dysgu proffesiynol ar gyfer ysgolion y cwricwlwm newydd yn eu dau faes dysgu a phrofiad. Ar gyfer y cam nesaf o'u datblygiad fel ymholwyr proffesiynol, bydd yr arloeswyr yn gweithio mewn grwpiau cydweithredol o fewn eu rhanbarthau ac eithrio'r pedair ysgol arbennig a fydd yn datblygu cydweithrediad Cymru gyfan. Ar hyn o bryd, mae'r grwpiau cydweithredol yn ystyried pa ddulliau ymholi y byddant yn eu mabwysiadu a'r clystyrau ysgol y byddant yn gweithio gyda nhw. Bydd PMC yn ymwneud â sicrhau ansawdd y broses hon a rhoi cymorth i'r grwpiau arloesi wrth iddynt ymgymryd â'u hymholiadau.

7.2 Mae PCYDDS wedi annog ysgolion i dyrchu'n ddyfnach i'r maes ymholi o'u dewis yn ystod Cylch 3, a fydd felly'n cwmpasu'r un themâu cyffredinol y cytunwyd arnynt (Cynllunio ar gyfer cwricwlwm a yrrir gan ddiben, ac Addysgeg a sut mae dysgu'n gweithio), er ei bod yn ofynnol i ysgolion gyflwyno cynlluniau gweithredu manwl sy'n amlinellu gweithgarwch dros gyfnod y cylch.

7.3 Ar gyfer PB a'i hysgolion, bydd y trydydd cylch ymholi yn canolbwyntio ar y goblygiadau dysgu proffesiynol i ysgolion y cwricwlwm newydd yn eu dau faes dysgu a phrofiad. Bydd yn disgwyl cyfarwyddyd pellach gan Lywodraeth Cymru ar fanylion ar gyfer ymholiadau Cylch 3, a fydd o bosibl yn cynnwys adolygiadau ôl-ymgyngchori ac adborth o ymgynghoriad Cymru gyfan ar y cwricwlwm newydd.

Atodiad 1: Ysgolion sy'n cymryd rhan ym Mhrosiect Ymchwil Ymholiadau Dysgu Proffesiynol Llywodraeth Cymru (yn ôl prifysgol partner)

Prifysgol Bangor

Ysgol Gyfun Coedcae
Ysgol Gyfun Gwŷr
Ysgol Gyfun Y Pant
Ysgol Gyfun Bro Morgannwg
Ysgol Gyfun Porthcawl
Ysgol Gynradd Arbennig Pen Coch
Ysgol Bryn Elian
Ysgol Gynradd Gilwern
Ysgol Gymraeg Castell Nedd
Ysgol Gyfun Maesteg
Ysgol Gynradd Rhydypenau
Ysgol Gynradd Oldcastle
Ysgol Dyffryn Ogwen
Ysgol Bro Tryweryn
Ysgol Gynradd Gilwern
Ysgol Gynradd Glan Wysg
Ysgol O. M. Edwards

Prifysgol Metropolitan Caerdydd

Ysgol Arbennig Tŷ Gwyn
Ysgol Cardinal Newman, Pontypridd
Ysgol Gynradd Herbert Thompson
Ysgol Cynwyd Sant
Ysgol Gynradd Tregatwg
Ysgol Gwynedd
Ysgol Arbennig Sant Christopher
Ysgol Manod
Ysgol Gyfun Cwm Rhymni
Ysgol Gynradd Sant Julian, Casnewydd
Ysgol Gynradd Aberteifi
Ysgol Gymraeg Aberystwyth
Ysgol Gymunedol Cwmtawe
Ysgol Uwchradd Crucywel
Ysgol Gynradd Christchurch
Ysgol Arbennig Canolfan Tai
Ysgol Gyfun Stanwell
Ysgol Gyfun Treorci
Ysgol Gynradd Rhws
Ysgol Uwchradd Caerdydd
Ysgol Uwchradd y Fflint
Ysgol Gyfun Dŵr-y-Felin
Ysgol Brenin Harri VIII, y Fenni

Ysgol Gymunedol Doc Penfro
Ysgol John Frost
Ysgol Gynradd Pontarddulais
Ysgol Gynradd Treftadaeth Blaenafon
Ysgol Gynradd Ystrad Mynach
Ysgol Gynradd Santes Gwladys
Ysgol Gynradd Rhisga
Ysgol Arbennig Heronsbridge

Prifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant

Ysgol Gynradd Ynys y Barri
Ysgol Gynradd Craig yr Hesg
Ysgol Gyfun y Bont-faen
Ysgol Gynradd Stryd Siôr
Ysgol yr Eglwys yng Nghymru Llangatwg
Ysgol Gynradd Rhiw Syr Dafydd
Ysgol Gynradd Llanisien Fach
Ysgol Arbennig Penmaes
Ysgol Eirias
Ysgol Gyfun Bryngwen
Ysgol Gynradd Langstone
Ysgol Gynradd Millbrook
Ysgol Gyfun Cwm Rhymni
Ysgol Llandrillo yn Rhos
Ysgol Gynradd Romilly
Ysgol Uwchradd Aberteifi
Ysgol Cil-y-coed
Clwstwr Ysgolion Uwchradd Meirionnydd
Ysgol Gynradd Eveswell
Ysgol yr Eglwys yng Nghymru y Priordy
Ysgol Uwchradd Gatholig Joseff Sant
Ysgol Gyfun Tredegar
Ysgol Bro Pedr
Ysgol Casnewydd
Ysgol Glan Gele
Ysgol y Preseli
Ysgol y Strade

Atodiad 2: Staff prifysgol sy'n arwain ar Brosiect Ymchwil Ymholiadau Dysgu Proffesiynol Llywodraeth Cymru (yn ôl prifysgol partner)

Prifysgol Bangor

Yr Athro J. Carl Hughes
Yr Athro Enlli Môn Thomas
Dr Bryn Jones
Gwilym Siôn ap Gruffudd

Prifysgol Metropolitan Caerdydd

Yr Athro David Egan
Dr David Aldous
Dr Anna Bryant
Dr Lowri Edwards
Bethan Gordon
Yr Athro Gareth Loudon
Gemma Mitchell

Prifysgol Cymru y Drindod Dewi Sant

Gareth Evans
David Stacey
Rachel Wallis